प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना या केंद्र पुरस्कृत योजनेची महिला व बाल विकास विभागामार्फत अंमलबजावणी करण्याबाबत मार्गदर्शक सूचना

महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक:- एबावि-२०२५/प्र.क्र.११६ /का-५,
नविन प्रशासन भवन,तिसरा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय,मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक :- ०७ नोव्हेंबर, २०२५.

संदर्भ:-

(१) शासन निर्णय, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, क्र. मासका-२०१७ /प्र.क्र.४९३ /कु.क., दि.०८.१२.२०१७,
(२) महिला आणि बाल विकास मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र क्र. DO NO. WW- २३/१/२०२१, दि.१४.०७.२०२२,
(३) शासन निर्णय, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, क्र. प्रमाव-२०२२ / प्र.क्र.७४० / कु.क. दि.०९.१०.२०२३.
(४) शासन निर्णय, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, क्र. प्रमाव-२०२२/प्र.क्र.७४०/कु.क. दि.२९.१२.२०२३.
(५) शासन निर्णय,सार्वजनिक आरोग्य विभाग, क्र. प्रमाव-२०२२/२०६८/प्र.क्र.७४०/कु.क. दि.६.९.२०२४.
(६) शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र. एबावि-२०२३/प्र.क्र.१६/का.५, दि.१९.१२.२०२४,
(७) शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र. एबावि-२०२४/प्र.क्र.८८/का.५, दि.३.१.२०२५,
(८) आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे पत्र क्र.एबाविसेयो/का४ / PMMVY / २०२५/४६३९, दि.८.९.२०२५.
(९) शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र. एबावि-२०२५/प्र.क्र.१०९/का.५, दि.४.११.२०२५,
(१०)शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र. एबावि-२०२५/प्र.क्र.११०/का.५, दि.४.११.२०२५,

प्रस्तावना :-

देशातील गर्भवती माता व बालकांच्या आरोग्यामध्ये सुधारणा करणे, माता व बालमृत्यूमध्ये घट करणे याकरिता केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास मंत्रालयामार्फत दिनांक १ जानेवारी, २०१७ पासून प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना सुरू करण्यात आली आहे. राज्यात सदर योजना सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडून राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आला होता. त्यानुसार सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्यास संदर्भाधीन क्रमांक-१ येथील दिनांक ८.१२.२०१७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये सार्वजनिक आरोग्य विभाग अन्वये मान्यता देण्यात आली होती.

दरम्यान, केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास मंत्रालयामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध योजनांचा समावेश मिशन शक्ती, मिशन वात्सल्य, सक्षम अंगणवाडी व पोषण २.० या मिशनमध्ये करण्यात आला. त्यामध्ये मिशन शक्ती अंतर्गत सामर्थ्य या कार्यक्रमांतर्गत प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेचा समावेश करण्यात आला तसेच प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेमध्ये सुधारणादेखील करण्यात आल्या. याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना केंद्र शासनाने संदर्भाधीन क्रमांक- २ येथील दिनांक १४.७.२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये निर्गमित केल्या आहेत. सदर मार्गदर्शक सूचना विचारात घेऊन पुर्वीप्रमाणेच योजना राज्यात सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडून राबविण्याचा निर्णय घेऊन त्याप्रमाणे योजनेची अंमलबजावणी करण्यास संदर्भाधीन क्रमांक-३ येथील दिनांक ९.१०.२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये तसेच संदर्भाधीन क्रमांक-४ येथील दिनांक २९.१२.२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये देण्यात आली. त्याप्रमाणे सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडून सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्यात येत होती. तद्नंतर केंद्र शासनाने सदर योजना महिला व बाल

विकास विभागास हस्तांतर करण्याबाबत दिलेल्या सूचना विचारात घेऊन सार्वजनिक आरोग्य विभाग, संदर्भाधीन क्रमांक-५ येथील दिनांक ६.९.२०२४ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजना महिला व बाल विकास विभागास हस्तांतर करण्यास मान्यता देण्यात आली. त्यानुषंगाने महिला व बाल विकास विभागाकडून सदर योजना राबविण्यासंदर्भात संदर्भाधीन क्रमांक-६ येथील दिनांक १९.१२.२०२४ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात आली. महिला व बाल विकास विभागांतर्गत सदर योजना एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना आयुक्तालयामार्फत राबविण्याबाबत निर्णय घेऊन त्याप्रमाणे पुर्वतयारी सुरु करण्यात आली. तद्नंतर माहे जुन, २०२५ पासून प्रत्यक्षात सदर योजना सार्वजनिक आरोग्य विभागाकडून महिला व बाल विकास विभागाकडे हस्तांतरित होऊन कार्यवाही सुरु करण्यात आली. त्यानुसार सदर योजना महिला व बाल विकास विभागाकडून राबविण्याच्या अनुषंगाने सविस्तर मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

मिशन शक्ती कार्यक्रमामधील सामर्थ्य अंतर्गत प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजना या केंद्र पुरस्कृत योजनेची अंमलबजावणी महिला व बाल विकास विभागांतर्गत एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना आयुक्तालय यांचेमार्फत करण्यात येईल.

२. प्रधानमंत्री मातृ वदंना योजनेची उद्दिष्टे पुढीलप्रमाणे आहेत:-

(१) माता व बालकांचे आरोग्य सुधारण्याच्या दृष्टीने गर्भवती महिला व स्तनदा मातेला सकस आहार घेण्यास प्रोत्साहित करुन त्यांच्या आरोग्यात सुधारणा करणे.

(२) जन्माला येणाऱ्या नवजात बालकांचे आरोग्य सुधारावे आणि माता मृत्यू व बाल मृत्यू दरात घट होऊन तो नियंत्रणात रहावा.

(३) सदरचा लाभ हा जन्माच्या वेळी लिंग गुणोत्तर सुधारणे, स्त्री भ्रूणहत्येस प्रतिबंध करणे आणि स्त्री जन्माचे स्वागत होण्यासाठी हितकारी ठरेल.

(४) लाभार्थ्यांकडून आरोग्य संस्थांच्या सुविधांचा लाभ घेण्याचे प्रमाण वाढून संस्थात्मक प्रसुतीचे प्रमाण वृद्धींगत करणे.

(५) नवजात अर्भकाच्या जन्माबरोबरच जन्म नोंदणीचे प्रमाणात वाढ करणे.

३. सदर योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यास अनुज्ञेय लाभ व त्यांचे वितरण खालीलप्रमाणे राहीलः-

प्रधानमंत्री मातृवंदना योजनेंतर्गत विहित अटी / शर्ती आणि कागदपत्रांची पूर्ततेअंती पात्र लाभार्थी महिलेस पहिल्या अपत्यावेळी रु. ५०००/- चा लाभ दोन हप्त्यांमध्ये तर दुसरे अपत्य मुलगी झाल्यास मुलीच्या जन्मानंतर एकाच टप्प्यात रु. ६०००/- चा लाभ तिच्या आधार संलग्न बँक खात्यात किंवा पोस्ट ऑफिसमधील खात्यात DBT व्दारे जमा करण्यात यावा. त्यानुसार आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांनी केंद्र शासनाने दिलेल्या सूचना विचारात घेऊन पात्र लाभार्थ्यांना DBT मार्फत लाभ अदा करावा. लाभाची सविस्तर माहिती खालीलप्रमाणे आहे:-

टप्पा	अट	पहिल्या अपत्यासाठी	दुसरे अपत्य मुलगी असल्यास तिच्या जन्मानंतर
पहिला हप्ता	राज्य शासनाने अधिसूचित केलेल्या शासकीय आरोग्य केंद्रात गर्भधारणेची नोंदणी आणि शेवटच्या मासिक पाळीच्या तारखेपासून ६ महिन्यांच्या आत किमान एक प्रसूतीपूर्व तपासणी झालेली असावी.	रु. ३०००/-	एकत्रित रु. ६०००/- (एकच हप्ता)
दुसरा हप्ता	I. बाळाची जन्म नोंदणी II. बालकास बीसीजी, ओपीव्हीझीरो, ओपीव्ही ३ मात्रा, पेन्टाव्हॅलेन्ट लसीच्या ३ मात्रा अथवा समतुल्य / पर्यायी लसीकरणाचे प्राथमिक चक्र पूर्ण करणे आवश्यक.	रु. २०००/-	

४. **प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेतंर्गत वरीलप्रमाणे लाभ मिळणेकरिता वय वर्ष १८ ते ५५ वयोगटातील खालीलपैकी किमान एक अट पूर्ण करणारी महिला पात्र राहील. (त्याकरिता किमान एका ओळखपत्राच्या पुराव्याची प्रत जोडणे आवश्यक आहे) :-**

(१) ज्यांचे निव्वळ कौटुंबिक उत्पन्न प्रतिवर्ष रु.८ लाख पेक्षा कमी आहे.
(२) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील
(३) ४०% व अधिक अपंगत्व असणा-या (दिव्यांग जन).
(४) बीपीएल शिधापत्रिकाधारक
(५) आयुष्यमान भारत अंतर्गत प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना (PMJAY) अंतर्गत लाभार्थी.
(६) ई-श्रम कार्ड धारक
(७) किसान सन्मान निधी अंतर्गत लाभार्थी महिला शेतकरी
(८) मनरेगा जॉब कार्ड धारक
(९) गर्भवती आणि स्तनपान करणाऱ्या अंगणवाडी सेविका (AWW)/अंगणवाडी मदतनीस (AWH)/आशा कार्यकर्ती (ASHA)
(१०)अन्न सुरक्षा कायदा, २०१३ अंतर्गत रेशनकार्डधारक महिला लाभार्थी.

५. **लाभार्थ्याने वरील नमूद किमान एका तपशीलसह खालील कागदपत्रे व माहिती देणे आवश्यक राहील:-**

१. आधार कार्ड प्रत किंवा आधार नोंदणी (EID) कागदपत्र
२.परिपूर्ण भरलेले माता आणि बाल संरक्षण कार्ड ज्यामध्ये शेवटच्या मासिक पाळीची तारीख, गरोदरपणाची नोंदणी तारीख, प्रसुतीपूर्व तपासणीच्या नोंदी असाव्यात.
३. बाळाचे जन्म नोंदणी प्रमाणपत्राची प्रत.
४. माता आणि बाल संरक्षण कार्डवर बाळाच्या लसीकरणाच्या नोंदी असलेल्या पानाची प्रत.
५. गरोदरपणाची नोंदणी केलेला RCH पोर्टलमधील लाभार्थी नोंदणी क्रमांक.
६. लाभार्थीचा स्वत: चा किंवा कुटूंबातील सदस्यांचा मोबाईल क्रमांक.
७. वेळोवेळी विहित केलेले अन्य कागदपत्र.

६. **योजनेची वैशिष्टये आणि अंमलबजावणी खालीलप्रमाणे राहील:-**

१. सर्व नवीन लाभार्थी ज्यांची मासिक पाळीची शेवटची तारीख (LMP) मिशन शक्ती मार्गदर्शक तत्त्वे प्रकाशित झाल्याच्या तारखेनंतर आहे, त्यांना PMMVY २.० च्या नवीन मार्गदर्शक तत्त्वांनुसार लाभ मिळेल.

२. ज्या महिलेस PMMVY १.० अंतर्गत योजनेच्या लाभाचा पहिला हप्ता प्राप्त झाला असेल तर अशी महिला PMMVY २.० अंतर्गत मंजूर केलेल्या निकषांनुसार रोख प्रोत्साहन मिळविण्यासाठी पात्र असेल. जर तिला PMMVY १.० अंतर्गत पहिला आणि दुसरा हप्ता मिळाला असेल तर तिला नवीन PMMVY २.० मार्गदर्शक सूचनांनुसार उर्वरित लाभ मिळण्यास पात्र असेल.

३. लाभ देण्याची कालमर्यादा- पहिल्या अपत्यासाठी शेवटच्या मासिक पाळीच्या (LMP) दिनांकापासून ५७० दिवस आहे. तर दुसरे अपत्य मुलगी असल्यास तिच्या जन्माच्या तारखेपासून २७० दिवसांपर्यंत देण्यात यावा. लाभार्थ्यांनी विहित कालावधीत लाभ घेण्यासाठी अर्ज करणे आवश्यक असून कालावधी उलटून गेल्यानंतर लाभार्थ्यांना या योजनेअंतर्गत लाभ मिळणार नाही. तसेच लाभार्थ्यांनी हस्तलिखीत फॉर्म जमा केलेला असेल, परंतु नवीन संगणक प्रणालीद्वारे कोणत्याही कारणामुळे ऑनलाईन पध्दतीने फॉर्म स्वीकारले जात नसल्यास अशा लाभार्थ्यांना लाभ देय नसेल.

४. योजनेचा लाभ घेण्याकरिता लाभार्थीचे वय शेवटच्या मासिक पाळीच्या दिवशी किमान १८ वर्षे ७ महिने व कमाल ५५ वर्षे या दरम्यान असावे. (पोर्टलमध्ये लाभार्थीची नोंद किमान १८ वर्षे ७ महिने व कमाल ५५ वर्षे दरम्यान वय असेल तरच होऊ शकते.)

५. जर एखादया लाभार्थीस तिच्या दुसऱ्या जिवंत अपत्याच्या जन्माच्या वेळी एकापेक्षा जास्त अपत्ये झाली व त्यामध्ये एक किंवा अधिक मुली असतील (जुळे/तिळे/चार) तर दुसरे अपत्य मुलगी असल्याचा लाभ मिळेल.

६. लाभार्थीने विहित कालावधीत शासकीय आरोग्य संस्थेत गर्भधारणेची नोंदणी करणे आवश्यक आहे.

७. लाभार्थीना महिला आणि बाल विकास मंत्रालयाच्या (http://wcd.nic.in) या वेबसाईटवरुन फॉर्म डाऊनलोड करणे व तत्सम सूविधा उपलब्ध करुन देण्यात आलेली आहे. लाभार्थीने हा फॉर्म परिपूर्ण भरुन लाभार्थ्याने स्वाक्षरी केलेल्या हमीपत्रासह व सर्व आवश्यक कागदपत्रांसह नजीकच्या अंगणवाडी सेविका यांच्याकडे जमा करावा.

८. प्रधानमंत्री मातृवंदना योजनेंतर्गतचा लाभ पात्र लाभार्थी महिलेस तिच्या स्वत: च्या आधार संलग्न (सीडेड) बँक किंवा पोस्ट ऑफिस मधील खात्यातच (DBT) व्दारे जमा केला जाईल.

९. लाभार्थ्यांना केवळ आधार क्रमांकाच्या आधारावरच लाभ दिला जाईल.

१०. वेतनासह मातृत्व रजा मिळणा-या महिलांना या योजनेचा लाभ अनुज्ञेय नाही. (केंद्र सरकार किंवा राज्य सरकार किंवा सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांमध्ये नियमित सेवेत असलेल्या सर्व गर्भवती महिला आणि स्तनदा माता किंवा सध्या लागू असलेल्या कोणत्याही कायद्यांतर्गत समान लाभ मिळवणाऱ्या महिलांना PMMVY अंतर्गत लाभ देय नाही.)

११. योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार गर्भपात आणि मृत जन्म किंवा उपजत मृत्यू झाल्यास, लाभार्थीस भविष्यात गर्भधारणा झाल्यास 'नवीन लाभार्थी म्हणून गणले जाईल.

१२. केंद्र शासनाने विहित केलेल्या मार्गदर्शक सूचना, निकष कार्यपद्धती व विकसित केलेल्या संगणक प्रणालीव्दारे आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांच्यामार्फत प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेची अंमलबजावणी केली जाईल. सबब, आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांना या योजनेसाठी नियंत्रक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे व उपायुक्त (आरोग्य व पोषण) अथवा शासनाकडून प्राधिकृत करण्यात येणारे अधिकारी हे समन्वय अधिकारी (State Nodal Officer) म्हणून कामकाज पाहतील.

१३. प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेकरीता निधी व्यवस्थापनाबाबत केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी देण्यात येणा-या मार्गदर्शक सूचनांनुसार निधी उपयोजनात आणण्याची कार्यवाही करावी. याबाबतची जबाबदक़री आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांची राहील.

१४. केंद्र शासनाने नागरिकांना समस्या निवारणासाठी **१४४०८** हा टोल फ्री क्रमांक दिलेला आहे.

७. प्रधानमंत्री मातृवंदना योजनेच्या यशस्वी सनियंत्रणासाठी व मुल्यमापनासाठी कक्ष स्थापन करण्यात येईल. त्यानुसार राज्यस्तरावर आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांचे अधिनस्त तर जिल्हा कक्षांच्या बाबतीत मुंबई शहर व मुंबई उपनगर वगळता अन्य जिल्ह्यांमध्ये जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी(महिला व बाल विकास) यांचे अधिनस्त जिल्हा कक्ष कार्यान्वित राहील तर मुंबई शहर व मुंबई उपनगर या जिल्ह्यांच्या बाबतीत सदर योजनेकरिता नियुक्त करण्यात आलेल्या जिल्हास्तरीय नोडल अधिकारी यांचे अधिनस्त जिल्हा कक्ष कार्यान्वित राहील.

राज्य/जिल्हास्तरावरील कक्षांची कार्यपध्दती :-

१) योजनेशी संबंधीत विविध यंत्रणांमध्ये समन्वय साधणे.

२) लाभार्थी योजनेच्या लाभापासून वंचित राहणार नाही यासाठी पाठपुरावा करणे.

३) योजनेसंदर्भात केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचनांनुसार योजनेची व्यापक प्रसिध्दी करणे,सदर योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक ते कार्य करणे.

४) योजनेचा मासिक आढावा घेऊन येणाऱ्या अडचणी संबंधित यंत्रणेपर्यंत पोहचवून पाठपुरावा करणे.

५) क्षेत्रभेटी देऊन योजनेची अंमलबजावणी व मुल्यमापन करणे.

६) वरिष्ठ कक्षाकडून देण्यात आलेल्या आदेशानुसार कार्यवाही करणे.

८. योजनेंतर्गत विविध जबाबदाऱ्या व कार्यपध्दती पुढीलप्रमाणे राहील :-

अ) फॉर्म ऑनलाईन पोर्टलवर नोंदणी करणे :-

नवीन पोर्टल वर ऑनलाईन पध्दतीने केवळ अंगणवाडी सेविका तथा फिल्ड फंक्शनरी आणि स्वत: लाभार्थी यांना फॉर्म भरता येईल.

ब) मुख्यसेविका / पर्यवेक्षिका (Supervisor/Verifier):-

प्रधानमंत्री मातृवंदना योजनेच्या लाभार्थीची पात्रता पडताळणी करण्याची जबाबदारी ही मुख्यसेविका/पर्यवेक्षिका यांची आहे. अंगणवाडी सेविकांनी लाभार्थी पात्रतेची खातरजमा करुन ऑनलाईन सत्यापित (Verification) केल्यानंतर लाभार्थीचा फॉर्म हा मंजूरी अधिकारी यांच्याकडे जाईल. संबंधित मंजूरी अधिकारी यांचे कामकाजावर नियंत्रण असेल. अंगणवाडी सेविका व मुख्यसेविका / पर्यवेक्षिका यांच्या जबाबदाऱ्या आवश्यकतेनुसार निश्चित करण्याचे अधिकार योजनेच्या जिल्हा कक्षास असतील.

क) मंजूरी अधिकारी (Sanctioning Officer/CDPO):-

- सदर योजनेकरिता अर्जावर निर्णय घेण्याकरिता खालीलप्रमाणे मंजूरी अधिकारी Sanctioning Officer / CDPO राहतील

कार्यक्षेत्र	अधिकाऱ्याचे पदनाम
ग्रामीण व आदिवासी क्षेत्र	संबधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ग्रामीण)
नागरी क्षेत्र	संबधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (नागरी)

- **मंजुरी अधिकारी (SO-Sanctioning Officer) यांनी करावयाची कामे:-**

(१) सदर योजनेमधील प्रलंबित लाभार्थ्यांचे अर्ज निकाली काढण्याकरिता केंद्र शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या सूचनानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
(२) पर्यवेक्षिकाचे नाव आणि मोबाईल नंबर Edit करणे.
(३) लाभार्थी शोध /Search करणे आणि आवश्यक कार्यवाही करणे.
(४) कागदपत्र पाडताळणी अंती लाभ मंजूर अथवा नामंजूर बाबत निर्णय घेणे.
(५) मंजूर अर्ज SNO कडे अग्रेषित करणे.
(६) संबधित क्षेत्रामधील सर्व पात्र लाभार्थ्यांना लाभ अदा होईल याबाबतची दक्षता घ्यावी.
(७) PMMVY योजनेविषयी जनजागृती करणे.

मुख्यसेविका / पर्यवेक्षिका यांनी सत्यापित केलेल्या पात्र लाभार्थीची खातरजमा करुन तसेच अंतिम पडताळणी करणे व मंजूरी देण्याची जबाबदारी ही मंजूरी अधिकारी (SO)यांची आहे. तद्नंतर लाभार्थीचे Payment Generation देखील मंजूरी अधिकारी(बाल विकास प्रकल्प अधिकारी) यांनीच करायचे आहे. तसेच लाभार्थ्यांनी ऑनलाईन भरलेल्या अर्जास लाभार्थी कार्यक्षेत्रानुसार अंगणवाडी सेविका जोडण्याची जबाबदारी मंजूरी अधिकारी यांची राहील. त्यासह लाभार्थ्याविषयकची गर्भपात, उपजत मृत्यू इत्यादी माहिती जिल्हास्तरावर देण्याची जबाबदारी देखील मंजूरी अधिकारी यांची राहील. कोणत्याही परिस्थितीत अपात्र लाभार्थ्यास लाभ अदा केला जाणार नाही याबाबतची दक्षता घेण्यात यावी. याबाबतची जबाबदारी मंजुरी अधिकारी यांची राहील.

वरील "मंजुरी अधिकारी" नियुक्तीमध्ये बदल करण्याचें अधिकार आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना,नवी मुंबई यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

ङ) मंजूरी अधिकारी यांनी फॉर्म, लाभार्थ्यांची माहिती अहवाल जतन करणे व नष्ट करण्याबाबत :-

लाभार्थी फॉर्म सोबत त्यांची वैयक्तिक माहिती तपशील व कागदपत्र असल्यामुळे त्याची योग्य प्रकारे काळजी घेणे आवश्यक आहे. हे फॉर्म यंत्रणेतील अधिकारी/कर्मचारी यांनीच हाताळावेत. फॉर्मचे जतन करण्याची संपूर्ण जबाबदारी ही संबंधित मंजूरी अधिकारी यांची राहील. मंजूरी अधिकारी यांनी पदभार देताना व घेताना फॉर्मची हस्तांतरण प्रक्रिया लेखी पध्दतीने करावी. लाभार्थीचे मागणी फॉर्म हे संग्रहित केल्यापासून ३ वर्षापर्यंत जतन करून ठेवण्यात येतील. तर PMMVY Register म्हणजे फॉर्म क्र.४ हे ५ वर्षापर्यंत जतन करुन ठेवण्यात येतील, विहित मर्यादेनंतर फॉर्म नष्ट करण्यात येतील.

इ) गाव पातळीवरील ग्राम सभा व महिला सभा घेण्याबाबत :-

ग्राम सभेच्या विषयसूचीमध्ये प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेचा समावेश करुन त्या अंतर्गत लाभार्थी व त्यांना मिळणारे लाभ या विषयी चर्चा करण्यात यावी. तसेच लाभ मिळालेले लाभार्थी यांची माहिती ग्रामसभेत अंगणवाडी सेविका यांनी द्यावी. तसेच जेव्हा शक्य असेल त्यावेळी महिला सरपंच किंवा ग्रामपंचायत सदस्य यांनी शक्य असेल तेव्हा विशेष महिला सभांचे आयोजन करावे, या बैठकांमध्ये बचत गटांचे सदस्य, बँक, पोस्ट आणि जिल्हा प्रधानमंत्री मातृ वंदना कक्षास निमंत्रित केले जावे, तसेच महिला बैठकांचे आयोजन वर्षातून किमान दोन वेळा करावे.

९. अंगणवाडी सेविका यांना योजनेच्या कामकाजाकरिता देण्यात येणाऱ्या (मानधन) भत्त्याबाबत:-

सदर योजनेकरिता पात्र लाभार्थीचे ऑनलाइन फॉर्म संबंधित अंगणवाडी सेविका यांनी त्यांच्या नावाने दिलेल्या युजर आयडी व पासवर्ड वापर करून भरणे अपेक्षित आहे.

मानधन(भत्ता) वाटपाचे निकष व तपशील पुढीलप्रमाणे आहेत.

हप्ता क्रमांक	अर्ज ड्यु असल्या दिनांकापासून ३० दिवसांच्या आत भरल्यास	अर्ज ड्यु असल्या दिनांकापासून ३० दिवसांनंतर भरल्यास
पहिले अपत्य		
पहिला	रु.१५०/-	रु.५०/-
दुसरा	रु.१००/-	रु.५०/-
एकूण	रु.२५०/-	रु.१००/-
दुसरे अपत्य (मुलगी असल्यासच)		
एकच टप्पा	रु.२५०/-	रु.१००/-
लाभार्थ्यांनी स्वत: ऑनलाईन नोंदणी केली असल्यास अंगणवाडी सेविका यांनी स्वत: जाऊन लाभार्थी क्षेत्रभेट देवून पडताळणी केल्यानंतर		
एकच टप्पा	रु. १५०/-	रु. १५०/-

- केंद्र शासनाकडून सदर मानधन (भत्ता) रक्कम निश्चित करण्यात आलेली आहे. अंगणवाडी सेविका यांच्या आधार लिंक (सीडिंग) असलेल्या बँक/पोस्ट खात्यामध्ये अनुज्ञेय रक्कम DBT पद्धतीने थेट जमा होईल.
- पहिले अपत्य- पहिला हप्ता- गर्भवती महिलेची प्रसूतीपुर्व नोंदणी (ANC नोंद) झाल्याच्या तारखेनंतर ३० दिवसांच्या आत पोर्टलवर नोंद करण्यात यावी.
- पहिले अपत्य-दुसरा हप्ता- प्रसुतीनंतर १४ आठवडयांपर्यंत (९० दिवस) प्राथमिक लसीकरण पुर्ण झाल्याच्या तारखेनंतर ३० दिवसांच्या आत पोर्टलवर नोंदणी करण्यात यावी.

- दुसरे मूल- मुलगी असल्यासच- प्रसूतीनंतर १४ आठवडयांपर्यंत (९० दिवस) प्राथमिक लसीकरण पुर्ण झाल्याच्या तारखेनंतर ३० दिवसांच्या आत पोर्टलवर नोंदणी करावी.

अंगणवाडी सेविकांना कामावर आधारित मोबदला असल्यामुळे ज्या सेविका वरीलप्रमाणे कार्यवाही करतील त्यांना त्याप्रमाणे मानधन अनुज्ञेय असेल. याव्यतिरिक्त इतर कोणतेही कर्मचारी यांना मानधन रक्कम देय राहणार नाही.

१०. प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेच्या (PMMVY) अंमलबजावणीसाठी विविध विभागांनी करावयाची अपेक्षित कार्यवाही खालीलप्रमाणे राहील:-

१) आरोग्य विभाग :-

१) MCP कार्ड उपलब्ध करून देणे.

२) गर्भवती महिलांना ANC सेवा आणि बाळाची जन्म नोंदणी, बाळाचे लसीकरण वेळेत सुनिश्चित करणे, योजना लाभार्थ्यांना दिलेल्या सेवांची आरसीएच पोर्टलवर तात्काळ नोंदणी करणे व सेवांची माहिती अद्यावत करणे.

३) संस्थात्मक प्रसूती, स्तनपानाची लवकर सुरुवात, कोलोस्ट्रम फीडिंग आणि पहिले सहा महिने कालावधीत निव्वळ स्तनपानाला अनन्य प्रोत्साहन देणे.

२) पंचायती राज संस्था-:

१) समुदाय जागरूकता कार्यक्रम आयोजित करणे.

२) पंचायती राज संस्थांनी मातांना त्यांच्या स्वतःच्या निधीतून अतिरिक्त प्रोत्साहन देणे.

३) सामाजिक ऑडिट आयोजित करणे/तक्रारींचे निराकरण करणे.

४) योजनेचा लाभ घेण्यासाठी आवश्यक असणारे बाळाचे जन्म प्रमाणपत्र लाभार्थ्यांना विनाविलंब वितरीत करणे.

३) UIDAI विभाग:-

आधार कार्ड नसलेल्या लाभार्थ्यांना आधार क्रमांक प्रदान करावे आणि आधार असलेल्यांना आधार कार्डला मोबाईल क्रमांक संलग्न करणे. या योजनेचे लाभार्थी गरोदर असल्यामुळे त्यांच्याकरीता विशेष कॅम्पचे आयोजन करावे.

४) अग्रणी जिल्हा बँका व पोस्ट ऑफिस :-

PMMVY लाभार्थ्यांसाठी आधार आणि मोबाइल क्रमांकासह जनधन खाते उघडण्यासाठी किंवा असलेल्या बँक खात्यांना आधार कार्ड सीडींग किंवा लिंक करणे, मोबाईल क्रमांक जोडणे आणि सर्व जिल्ह्यांमध्ये सुरळीत व्यवहारांसाठी योग्य रोख हस्तांतरण यंत्रणा तयार करण्यासाठी सक्रिय सहाय्य करणे.

५) नगर विकास विभाग :-

१) ज्या कार्यक्षेत्रात अंगणवाडी केंद्र कार्यान्वित नाही तेथे विविध माध्यमातून योजनेची व्यापक प्रचार व प्रसिध्दी करावी.

२) योजनेच्या अनुषंगाने आवश्यक माहिती महिला व बाल विकास विभागास उपलब्ध करुन देण्यात यावी.

३) योजनेचा लाभ घेण्यासाठी आवश्यक असणारे बाळाचे जन्म प्रमाणपत्र लाभार्थ्यांना विनाविलंब वितरीत करावे.

११. प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेची अंमलबजावणी व त्यावर संनियंत्रण ठेवण्यासाठी जिल्हा स्तरावर खालीलप्रमाणे सनियंत्रण समिती गठित करण्यात येत आहे. तसेच समितीने ३ महिन्यातून एकदा अथवा आवश्यकतेनुसार बैठक घेण्यात यावी.

जिल्हास्तरीय सनियंत्रण समिती-

अ.क्र.	पदनाम	समितीमधील पद
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	आयुक्त, महानगरपालिका	सदस्य
३	मुख्य कार्यकारी अधिकारी	सदस्य
४	जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी (महिला व बाल विकास), जिल्हा परिषद	सदस्य सचिव
५	बाल विकास प्रकल्प अधिकारी(ग्रामीण/नागरी) (सर्व)	सदस्य
६	जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
७	जिल्हा शल्य चिकित्सक, जिल्हा रुग्णालय	सदस्य
८	मुख्याधिकारी, नगरपालिका(सर्व)	सदस्य
९	जिल्हा प्रशासन अधिकारी, नगरपालिका शाखा	सदस्य
१०	जिल्ह्यातील प्रमुख बँकचे व पोस्ट खात्याचे अधिकारी	सदस्य
११	जिल्हयाचे UIDAI अधिकारी	सदस्य

१२. प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेअंतर्गत लाभार्थ्यांना लाभ अदा करणे तसेच अंगणवाडी सेविकांना योजनेतील कामकाजाच्या अनुषंगाने अनुज्ञेय होणाऱ्या मानधन (भत्ता) करिता येणारा खर्च खालील लेखाशीर्षाखाली उपलब्ध करुन देण्यात येणाऱ्या तरतुदीमधून भागविण्यात यावा:-

केंद्र हिस्सा (६०%)	राज्य हिस्सा (४०%)
सर्वसाधारण प्रवर्ग	
मागणी क्रमांक एक्स - ०१, २२३५-सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ०२-समाज कल्याण १०३-महिला कल्याण (३२)- मिशन शक्ती या एकछत्री योजनेतंर्गत सामर्थ्य उपयोजना (३२)(०५) प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम), (२२३५ D ७११) ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)	मागणी क्रमांक एक्स - ०१, २२३५-सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ०२-समाज कल्याण १०३-महिला कल्याण (३२)- मिशन शक्ती या एकछत्री योजनेतंर्गत सामर्थ्य उपयोजना (३२)(०६) प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) (२२३५ D ७२२) ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)
अनुसूचित जाती (SC) प्रवर्ग	
मागणी क्र. एन-०३ २२३५- सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ०२- समाज कल्याण ७८९-अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना (०२) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत योजना (०२) (०२) प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना (मिशन शक्ती अंब्रेला योजना) (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) २२३५ डी ८९२ ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	मागणी क्र. एन-०३ २२३५- सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ०२- समाज कल्याण ७८९-अनुसूचित जातीसाठी विशेष घटक योजना (०२) अनुसूचित जाती घटक कार्यक्रमांतर्गत योजना (०२) (०३) प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना (मिशन शक्ती अंब्रेला योजना) (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) २२३५ डी ९०९ ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)

अनुसूचित जमाती (ST) प्रवर्ग	
मागणी क्र. टी-०५ २२३५- सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ०२- समाज कल्याण ७९६- जनजाती क्षेत्र उपयोजना (०२) जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना (०२) (१०) प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना (मिशन शक्ती अंब्रेला योजना) (केंद्र हिस्सा ६०%) (कार्यक्रम) २२३५ डी ९१८ ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)	मागणी क्र. टी-०५ २२३५- सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ०२- समाज कल्याण ७९६- जनजाती क्षेत्र उपयोजना (०२) जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना (०२) (११) प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना (मिशन शक्ती अंब्रेला योजना) (राज्य हिस्सा ४०%) (कार्यक्रम) २२३५ डी ९२७ ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेतर)

१२.१ तसेच सदर योजनेकरिता येणारा प्रशासकीय खर्च खालीलप्रमाणे अतिरिक्त राज्य हिश्यामधून भागविण्यात यावा. याबाबतच्या सविस्तर सूचना यथावकाश निर्गमित करण्यात येतील.

अतिरिक्त राज्य हिस्सा (१००%)
मागणी क्रमांक एक्स - ०१, २२३५-सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, ०२-समाज कल्याण, १०३-महिला कल्याण (३२)- मिशन शक्ती या एकछत्री योजनेतंर्गत सामर्थ्य उपयोजना, (३२)(०७) प्रधानमंत्री मातृवंदना योजना-प्रशासकीय खर्च (अतिरिक्त राज्य हिस्सा १००%) (कार्यक्रम), **(२२३५ D ७३१)** १३-कार्यालयीन खर्च, ३१- सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर)

१२.२ प्रधानमंत्री मातृ वदंना योजनेच्या निधी उपयोजनासंदर्भात आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई यांना नियंत्रण अधिकारी तर सहाय्यक संचालक(वित्त व लेखा) , एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, महाराष्ट्र राज्य, नवी मुंबई यांना आहरण व सविंतरण अधिकारी म्हणून पुढील आदेशापर्यंत घोषित करण्यात येत आहे.

१३. उपरोक्त मार्गदर्शक सूचनांनुसार प्रधानमंत्री मातृ वंदना योजनेच्या अमंलबजावणीबाबत कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच आवश्यकतेनुसार आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई यांनी अतिरिक्त सूचना निर्गमित कराव्यात.

१४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२५११०७१४४९२६५३३० असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

VILAS RAMDAS THAKUR

Digitally signed by VILAS RAMDAS THAKUR
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=WOMEN AND CHILD DEVELOPMENT DEPARTMENT, 2.5.4.20=cb156fb408217396128e8dcaeed3f6fa70d9fd209eb9efc83bdd68b308614534, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=C8B1E52C5C4F922AB6EB7A0B44101C838AEA34F29FBFF0AEBE9D85C3DE3468C2, cn=VILAS RAMDAS THAKUR
Date: 2025.11.07 17:21:48 +05'30'

(वि.रा.ठाकूर)

सह सचिव,महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मंत्री/ मा. राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

२. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखापरिक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर,

३. आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना, नवी मुंबई,

४. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद,

५. सर्व विभागीय उपायुक्त, महिला व बाल विकास,

६. सर्व जिल्हा कार्यक्रम अधिकारी (महिला व बाल विकास), जिल्हा परिषद,

७. सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (नागरी/ग्रामीण/आदिवासी) प्रकल्प,

८. अधिदान व लेखा अधिकारी, ठाणे,

९. निवासी लेखा परिक्षा अधिकारी, ठाणे,

१०. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,

११. सचिव, महिला व बाल विकास मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई,

१२. कक्ष अधिकारी, नियोजन विभाग (का. १४७२)/ वित्त विभाग (व्यय-६) मंत्रालय, मुंबई,

१३. कक्ष अधिकारी (का-४), महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.

१४. निवड नस्ती (का-५), महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.